СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 97. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 28. квітня 1931. VOL. XXXIX. No. 97. Jersey City, N. J., Tuesday April 28, 1931. THREE CENTS.

ВЕЛИЧАВА ВИСТАВА УКРАЇНСЬКОГО ТАНКУ В МЕТРОПОЛИТЕН ОПЕРА ГАВС

НЮ ЙОРК. — „Нічого подібного не бачив я у цілім своїм житті", — написав у своїй ґратуляційній телеґрамі мексиканський ґенеральний консуль з Ню Йорку, ґенерал Монтеро, висилаючи її сейчас по виставі Школи Українських Танків Василя Авраменка, яка то вистава відбулася в Метрополитен Опера Гавс в суботу, дня 25. квітня.

Телеґраму ту одержано й відчитано в північі підчас святочної вечері, яка відбулася по виступі, в ресторані Рософа.

Сама вистава викликала назагал надзвичайно гарне враження. Сотки людей, а між ними, на жаль, і такі, що приїхали з далеких місцевостей, відійшли від театральної каси, бо всі 3,500 місць були випродані. На пів години перед виставою вже не можна було дістати білєту.

На виставу прибули наші громадяни не тільки з Ню Йорку, але й з дуже далеких міст. Були навіть з Шикаґа й Бостону.

Вистава зачалася точно в годині 8.15 вечером і тревала 3 години. Складалася з 4-рох дій: Спомини з гір, Гуртові танки, Кобзар у таборі Ґонти і За Україну.

На сцені бачили ми понад 500 молодих дівчат і хлопців і хор з яких 100 співачок і співаків. Всі були убрані в чудові народні строї. Видавалося, що вся Україна блестіла на сцені у ріжнородности пестрих, а разом з тим так мило вражаючих ріжних кольорів.

Масові сцени виглядали на великій сцені величаво, тож не дивно, що глядачі були ними очаровані, а їхні долоні були раз-у-раз в роботі. Велика саля аж гуділа від оплесків.

А вже малесенька Гуцулочка, чепурненька й миленька, так зчудувала всіх своїм дрібосеньким танком, гнучкістю своїх рухів і відважною поставою, що галя аж тріщала від оплесків. Гуцулочка мусіла танок повторити. І виконала його вдруге легко й без утоми, хоч танок зовсім не був легким.

Самому балєтмайстрови, В. Авраменкови, справила публика довгу сердечну й заслужену овацію в третій дії, в якій він віддав „Танок Ґонти".

Танцюристи, не зважаючи на те, що многі з них відбули довгу подорож та були перемучені пробою, доложили дійсно своєї сили, знання й запалу, щоби танки вийшли як найкраще. І це їм вповні удалося.

Український Народній Хор доповнював і оживляв програму та додавав їй змісту підобраними до картин піснями. Упраляв ним відомий дріґент, п. Юрій Кириченко. Хор був скріплений самими найкращими нашими співучими силами, тому й не диво, що співи зробили своє враження.

Зосібна треба піднести ще наших артистів солістів, котрі збирали цілком заслужені признання. Були ними: наша відома артистка, п-ні Марія Гребенецька, артист-барітон П. Ординський і бас п. В. Ділов.

Велика сцена дала їм отсе добру нагоду виказати свої талани та віддати красу нашої пісні.

По виставі зібрався поважний гурт наших громадян в ресторані Рософа, де при вечері виголошено цілий ряд промов, у яких висказано признання балєтмайстрови В. Авраменкови за його труди на полі українського мистецтва.

ВОКЕР ДОБАЧУЄ ЗАГОВІР ЧЕРВОНИХ.

НЮ ЙОРК. — Мейор Вокер твердить, що всі атаки, які змагають до цього, щоби здискредитувати його особу й адміністрацію міста, є нічим іншим а „заговором червоних".

ЗА ЛЕГКІ ВИНА Й ПИВА.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Комітет Американської Федерації Праці видав заяву, підписану заступником президента Федерації, в якій Федерація заявляється за модифікацію акту Волстеда та висказує надію, що вже найближчий конґрес дозволив на продукцію пива й легких вин.

АМЕРИКА ЗА 200 ЛІТ В ОЧАХ СОВІТІВ.

НЮ ЙОРК. — Клеренс Ворен, технічний дорадник совітського уряду за останній рік, вернувши до Америки твердять, що совіти є тої думки, що Індія й Китай стануть комуністичними на протязі слідуючих трох років. В Анґлії й Европі запанує комунізм на протязів 14 років. Але Америка, на думку совітів, стане комуністичною доперва за 200 років.

ПРЕЗБИТЕРІЯНИ ЗА КОНТРОЛЮ НАРОДИН.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Спеціяльна комісія презбитеріянської американської церкви в справі супружа, розводів і поновного одружіння, виготовила звіт, у якім заявляється одноголосно за контролю народин.

ХТО ЗБОГАЧУЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКИМ МАЙНОМ.

Заступник голови В. Чубаря, п. Порайко (уроджений в Галичині), заявив на XII. Зїзді Рад, що „народний прибуток на Україні повинен в 1931 р. зрости до 35% проти попереднього року". Це зростання відбувається шляхом збільшеного ограблювання земних бобагацтв України. Але деж це майно з України подівається, коли сьогодня є загально знаним, що добробут українського народу під московською окупацією постійно подає, що, колись багата Україна, стала вже убогою країною? Чому стала вже убогою країною? Чому не сказав п. Порайко, що з українського майна в першу чергу користає Москва?

СОВІТСЬКА КОНКУРЕНЦІЯ В РУМУНІЇ.

Правительство довідалося, що совітські власти стараються увезти в Румунію ріжні товари, щоби робити румунській фабрикації конкуренцію. Правительство поробило всі кроки, щоби до цього не допустити. Цлові уряди на границі, а також румунські консуляти за гордоном отримали вказівки в цім змислі.

АРЕШТУВАННЯ УКРАЇНЦІВ У ПЕТРОГРАДІ.

На днях відбувся у Петрограді концерт в 70-ту річницю смерти Т. Шевченка. Театральна орхестра, яка виступала на концерті, мала після закінчення програми відіграти „інтернаціонал". Шістьох музикантів, Українців, відмовилося на Шевченківському святі грати „інтернаціонал", за що були й арештовані як контрреволюціонери.

ДНІПРЕЛЬСТАН ДОКІНЧУЧУЄТЬСЯ.

Про збудування електричної стації на Дніпрі написались і накричались большевики вже стільки, що в інших народів менше крику, коли навіть ціле місто збудується. І ось нарешті, як доносять „Вісти" з 21. березня ц. р. подану інформацію з Москви (очевидно там усе рішається про Україну), „в серпні 1932 р. буде Дніпрельстан готовий".

Дочекається український народ скромного дарунку від Москви за те, що не тільки дозволяв, але й своїми власними силами допомогав Москві грабити Україну ще від переяславської угоди, себто від 1654 р. Тими біліонами золота, яке за той час стягнула Москва з України, можнаб побудувати не один, а що найменше 150 Дніпрельстанів. Але хто не хоче боротися за свою власну державу, мусить погодитися з тим, що сильніший має право його ограблювати і робити з ним те, що йому завгодно.

АКАДЕМІК КИНУВСЯ ПІД ПОЇЗД.

Під поїзд, що доїздив до Самбора, кинувся 25-літній зредукований фабрикою „Годуля" урядовець, академік Якимович. Машиніст в останній хвилі здержав поїзд. Причиною розпучливого кроку Якимовича було, що не міг студіювати. Якимовичів батько залізничник, має родину з 9 душ, тому не міг його вдержувати у Львові.

НА СХІДНИХ ЗЕМЛЯХ ЗАЧИНАЮТЬ ГОВОРИТИ ПРАВДУ.

Тяжке положення українського народу та нездібність його провідників повести націю отвертим шляхом дальшої боротьби за свою державність довели до того, що поодинокі політичні ґрупи у своїх орієнтаціях на Москву та Варшаву мали деяке зрозуміння в зникаючо малій скількости нашого населення. Але минулорічні осінні події на Західних Землях показали, що думає Польща в українській справі. Тепер знову проговорилися большевики, що вони думають про ті українські землі, які знаходяться під Польщею.

„Комуніст" з 20. березня ц. р. подає перебіг дебат над промовою В. Чубаря, в якій між іншим він сказав таке: „Наш уряд вживає всіх зусиль, щоб зберегти мирні взаємини з цілим світом і в цьому напрямі напружено працює. **Ми ні на кого не підемо війною. Ми вживаємо всіх заходів, щоб запобігти їй".**

Коротко і ясно, без всяких дипльоматичних і партійно-політичних крутійств. А наївні люди думали, що ось-ось і большевики підуть війною проти Польщі й освободять Західні Землі.

Не інакші заяви складає польський уряд. І справді, по що Москві та Варшаві вести війну, коли найліпше поділитися українськими землями і над ними панувати.

ЯК ВОНИ НАС НИЩАТЬ!

Постійно зростаюча національно-державна свідомість українського народу заставляє Москалів (большевицький уряд) числитися з тим, що окупація України Москвою внедовзі скінчиться. І дійсно, Москалі з тим числяться, бо винищують всі українські земельні багацтва, як тільки можуть

Ще напередодні війни було обчислено, що Донецький вуглевий басейн може постачати вугілля найвище 50 років, а тому розумна державна політика диктувалаб як найбільшу ощадність з цим майном, коли населення не має в досить скорому вже часі перейти від вугілля до соломи. Та іншої державної політики на Україні придержуються большевики. Ось „Вісти" з 20. березня ц. р. подають, що в Донецькому басейні видобувається тепер денно 104 тисячі тон вугілля. Однак ця ґазета не каже, для кого видобувається так багато вугілля. Потреби українського населення може задовольнити вповні половина з тих 104 тисяч тон, якби не було московського паразита, що коштом українського майна веде економічний розвиток Росії та зберігає московські земні багацтва на пізніший час.

ДУМКИ ЗА ГОРАМИ, А СМЕРТЬ ЗА ПЛЕЧАМИ.

В Неґостині, повіт Радівці, скоїлося страшне нещастя. Молодий Василь Волощук Прокопів, що недавно вислужив у війську і лише 5 тижнів тому оженився, вибирав глину з 8 метрів глибокої керниці, що її копали на подвірю Івана Абрамюка Савкового. З причини слабого скріплення боків копаної керниці заломився беріг і привалив Василя Волощука. З великим трудом вдалося відкопати трупа і похоронити.

ЦІКАВИЙ РЕФЕРАТ ҐРАФА КАЙЗЕРЛІНҐА.

Відомий німецький фільософ Кайзерлінґ виголосив у Берліні й Парижі реферат про сучасну Европу. Головною причиною недомагань нашої сучасности він уважає механізацію життя, яка машиною вбила живі жерела життя. Державний лад убиває цінність індивідуальности, свободу одиниці, вводить перемогу голого інтелекту над духом. Християнізм проповідував любов ближнього, а нинішня держава, йдучи до соціялізму, змінила ближнього в спільника, члена організації, якого любити не можливо, якого тільки вважається співробітником з конечности. Суспільність дбає про скількість, не про якість. Замісць любови до конкретної людини соціялізм примушує любити абстракт, не людство. А як любив Торквемада, Робеспєр, Лєнін, Дзєржинський, це всім відомо. Механізація — ворог духа й одиниці, яка веде до декаденції, до упадку не лиш духового, а й фізичного. Інтелектом, раціоналізмом не оправдається й не виховається ні чести, ні героїзму, ні любови, ні приязни, ні того всього, чим життя збагачується, та що надає життю красу. Тільки культ почувань, тільки боротьба за одуховлення відродить людство.

І ТАК ЗЛЕ І ТАК НЕ ДОБРЕ.

Знаним є, що найбільшою перешкодою до повного й успішного знищення українського селянства, яке протягом довгих віків тяжкою й упертою працею здобувало своє майно, є так звані куркулі, які й ставлять найбільші перешкоди цьому нищенню, що має назву „колєктивізація". Большевики тому повели завзяту і безоглядну боротьбу з українським селянством, багатьох розстріляно, заслано на Соловки. Але, як тепер виказується, біда і з тим „куркулем", коли його затягнеться в колєктив, бо там, мовляв, він саботує працю, нищить колєктивне майно та ставить ріжні перешкоди успішному розвиткови колєктивізації. Обійтися знову без куркуля годі, бо він має ріжне господарське знаряддя та потрібну для колєктиву худобу. Виходить, що зле без куркуля в колєктиві, але й зле, коли його в колєктив втиснеться.

БРАК УМОВИН.

У Станиславові в цім шкільнім році вже пять молодих учительських сил, що вчили в наших приватних середніх школах, не дістали з Кураторії права навчання з мотивом „брак умовин". Таким чином наша молодь, що кінчить фільософічні студії як усі інші, не може дістатися до наших шкіл, бо кваліфікації це ще мало. Нашим приватним середнім школам грозить небезпека, що лишаться без учительських сил.

ЛІСНИЧИЙ СТРІЛЯЄ ДО ЛЮДЕЙ.

Дня 19. березня в год. 7. веч. лісничий гр. Скарбкової, Микола Шведа, пострілив в лісі Льва Квятковського, 20-літнього парубка з Угерець Винявських, пов. Рудки, шротовими набоями в плечі. Постріленого в безнадійнім стані відвезено до лічниці у Львові. Виновник до цього часу на волі.

КОМІТЕТ ТРОХ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД ПОЛЬЩІ ДАЛЬШИХ ПОЯСНЕНЬ В СПРАВІ „ПАЦИФІКАЦІЇ" ҐАЛИЧИНИ

ЩЕ НЕ ПРИНЯВ РІШЕНЬ, ЧИ СТАВИТИ ЦЕ ПИТАННЯ В ТРАВНІ ПЕРЕД РАДОЮ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЛОНДОН (Англія). — Ґазета „Манчестер Ґардіен" подає, що відбулося два засідання комітету трох, призначеного Ліґою Націю для розгляду українських зажалень до Ліґи Націй в справі „пацифікації" Галичини. В засіданнях брали участь: анґлійський міністер справ закордонних Гендерсон, як предсідатель і норвеський та італійський посол в Лондоні, як члени.

Крім того підчас засідань був присутній польський обсерватор та директор секції Ліґи Націй для національних меншин. Комітет мав вирішити, чи українські зажалення треба подати на розгляд Ради Ліґи Націй на слідуючому її засіданню, а також, чи все-те, що рішить комітет у цій справі, має бути передане іншим членам Ліґи Націй.

Після обговорення справи комітет трох вирішив просити від польського правительства дальших пояснень у справі „пацифікації" Галичини.

Ред.: Спізнення польських додаткових пояснень може привести до того, що справа „пацифікації не попаде до травнего засідання Ліґи Націй.

ПОЛЬЩА ХОТІЛА ЗАХОПИТИ ДАНЦІҐ У СВОЇ РУКИ.

Збиралася післати туди війська ніби для привернення спокою.

БЕРЛІН (Німеччина). — Президент данціґського сенату, Цієм, у своїй промові заявив, що Польща провокує заворушення в Данціґу, щоби мати нагоду просити Ліґу Націй дозволити їй післати свої війська „для підтримання порядку" в Данціґу. Цієм каже, що в дійсности Польща хоче окупувати Данціґ.

Ґазета „Фосіше Цайтунґ", „Бирзе Цайтунґ" та інші кажуть, що Польща свідомо стає загрозою мира й спокою в Европі. Вона не має межі своїм імперіялістичним намірам і тепер звертає свою політику імперіялізму проти Данціґу. Польща вже просила комісаря Ліґи Націй, ґрафа Ґравіну, щоб він дозволив їй післати свої війська до Данціґа для забезпечення своїх підданих від нападів данціґських студентів. Ґраф Ґравіна відмовився дати такий дозвіл.

Польський комісар у Данціґу, Штрасбурґер, подався до димісії на знак протесту проти того, що данціґський сенат не дає відповідного забезпечення польським громадянам, котрі мешкають в Данціґу. Його резиґнації не принято. Справа Данціґа прийде мабуть на розгляд на травневому засіданні Головної Ради Ліґи Націй.

НЕМА ЗГОДИ МОРСЬКИХ ДЕРЖАВ.

ПАРИЖ (Франція). — Анґлія відкинула французьку пропозицію в справі обмеження воєнних фльот Анґлії, Франції та Італії. Анґлія вважала, що предложення Франції дає їй велику перевагу фльоти на Сердземному морі над анґлійською фльотою. Принявши його, Анґлія мусілаб розбудовувати свою фльоту, а цим вона порушилаб договір між Анґлією, Америкою та Японією.

Неприняття Анґлією пропозиції Франції не дає можливости Франції погодитися на предложення Італії. Отже тепер знову почнуться перегони в розбудові воєнної фльоти Анґлією, Францією та Італією. Звичайно, тоді доведеться Америці та Японії також почати розбудовувати свої фльоти. Морські держави знов опинилися перед початком нової й нестримної розбудови своїх воєнних фльот.

НЕ ОБЕЗЗБРОЄННЯ, А ЗБРОЄННЯ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німеччина відмовиться ратифікувати всяку міжнародню умову про обмеження збросння, в якій не буде дано їй права тримати армію в розмірах, що відповідають інтересам її, як великої держави й рівнорядної з державами бувшої антанти. Німецька делєґація на міжнародній конференції по обеззброєнню буде домагатися 25% зменшення загального збросння всіх держав, разом з їх резервами.

Крім того вона буде домагатися знесення контролі держав переможців над державами переможеними й наставлення спільної контролі для всіх держав на основі нового договору про загальне обмеження збросння, який буде вироблений. Лише на таких умовах, що Німеччину будуть трактувати рівноправно з іншими державами, вона підпише міжнародній договір про загальне обмеження збросння.

МОСКВА ЗМЕНШУЄ ЗАКУПНО В АМЕРИЦІ.

МОСКВА (СССР). — Радянське правительство зарядило, щоби в Америці купувати далі лише те, чого дійсно не можна дістати в інших державах. Великі замовлення будуть давати Німеччині. Це має зменшити торговлю Росії з Америкою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ВІДЇЗДУ ПРОФ. БІРЖИШКИ

Шановний Гість, професор Біржишка, зробив для Литовців дуже богато. Він зумів за короткий час обеднати американських Литовців, як католиків так і соціялістів, для дальшої спільної боротьби в справі визволення литовської столиці Вильна зпід польської окупації.

Та крім цього всі литовські бесідники підчеркнули при прощанню ще одну велику заслугу проф. Біржишки. Ото він перший заставив і американських Литовців поставитися серіозно до справи українсько-литовського зближення. Він перший поставив перед ними справу так, що Литва тільки тоді буде сильною державою, коли матиме як союзника вільну й незалежну українську державу.

Слова проф. Біржишки та його історичні й політичні аргументи приговорили до розуму й серця литовських діячів в Америці. За короткий час побуту проф. Біржишки американські Литовці більше зблизилися до американських Українців, ніж це було за всі часи до приїзду проф. Біржишки.

Треба піднести головно те, що проф. Біржишка поклав в Америці основи до українсько-литовського зближення, опираючися не тільки на історичнім сентименті, але й на льогічній рації сучасної хвилі, а ще більше на тім, що мусить принести з собою найближча будучність.

Проф. Біржишка не сумнівається у світлу будучність українського народа, в те, що недалекий той час, коли повстане сильна українська держава. І як розумний політик і добрий син свого народа, бажає закріпити литовську державу в союзі з таким народом, який був є й останеться щирим другом Литви.

Литовці мають свою державу, але мимо цього вони далі потребують допомоги з боку американських Литовців, щоби зеднатися з Вильном, серцем Литви. Щоби звільнити Вильно, треба сильної протипольської акції. А що таку акцію ведуть і американські Українці, стаючи в обороні поневолених Польщею своїх братів у краю, то тут уже сам розум наказує, що треба одної обеднаної акції, одного фронту, проти одного спільного ворога.

Проф. Біржишка положив саме трівкі основи під такий спільний протипольський фронт і в тім його велика заслуга. Він виразно підчеркнув, що не вірить в ніяку можливість українсько-польської чи литовсько-польської угоди, бо Польща ніколи таких умов не додержувала. З Польщею годі годитися. Від неї треба відірватись, тоді буде спокій.

О. Е. МАНДЗІЙ ПРО СВОЄ ПОБИТТЯ

25/9. 1930. р. сидів я біля стола і писав метрики. Чув я вже про те, що до села приїхало 50 фір з поліцаями. Як раптом увійшли до моєї хати 4 поліцаї й зажадали видачі зброї. Я видав їм револьвер (на ношення якого мав дозвіл від влади) і стару поломану стрільбу. Тоді поліцаї зажадали видачі машинових крісів. Я відказав їм, що крісів ніколи й не бачив. У відповідь дістав я удар кольбою в чоло. Біль від удару, а ще більше зневага мене — священика — вплинули на мене страшенно. Я спробував спинити напасників словами: „Як, ви бєте католицького священика?" Але поліцаї впали в якусь скажену лють. Трох з них почали бити мене що сили прикладами рушниць, приказуючи: „А Українен, псякрев, будовалесь з научицелями і хлопамі". Інстинктовно закривався я від ударів руками, в які четвертий поліцай колов мене баґнетом. Били по голові, по лівім боці і грудях.

Приголомшений болем і нечуваною зневагою людини представниками влади, впав я в якусь духову депресію, а всеж підсвідомо рахував удари кольб і уколи баґнета. Всеж, скільки їх було всього, не памятаю; я начислив щось із 30 ударів, а 7 глибоких ран від баґнета на руках і 2 рани на чолі свідчать про працю баґнетом четвертого поліцая.

Ховаючися від ударів, дістався я до кухні. Кров мене залляла і я, знесилений, упав під кухонну піч. Присутні при тім побитті були: моя 60-літня сестра, Евгенія Дуркало, 16-літній син Володимир, 11-літня дочка Іванна і 18-літня служниця Олена Петрик. До старенької сестри зверталися поліцаї „Ти стара курво!", а відганяючи дітей, що хотіли мені побитому дати води, били їх кольбами і тростинами та гукали на них „Псі сину!"

Коли я впав у кухні напів притомний, посипалися на мене кухонне начиння, яке поліцаї збирали з плити й кухонних столів. Так потовкли об мене: 40 тарілок, 10 горнят, 20 склянок і т. д. На мене падали баняки, бритвани, горшки й інше. З плити вилляли поліцаї на мене 2 великі баняки киплячих бараболь, що варилися для худоби, 2 самовари з окропом, горнець молока і решту страв, що варилися. Було це між 9.30 і 10.30 годиною перед полуднем.

Великий російський самовар влучив мене в голову і омаль не розбив її. Ось так, укривши мене черепками побитої посуди, перевернули вони на мене ще два кухонні столи, кинули подертий сінник і подушку, а коли я, придушений цією купою, просив води, заборонили дітям подати мені напитися, вигукуючи: „Єще не здехнєш!" „Гінь, псякрев, без води!", а дітей відганяли від мене кольбами. Напів зімлілий чув я брязків розбитих шиб і тріск ломаної хатньої обстанови, яку знищили безпощадно. На поміч до них прийшов новий поліційний відділ і один з новоприбувших сказав: „Дайце тему старему води".

Коли в мешкані було вже все поломане й порізане, крикнув до мене скатованого один із поліцаїв: „Ідзь, стари попе, до стожкув!" Я не міг рухнутися, привалений стосом побитої посуди, побитий, поколений, а ще попарений окропой. Тоді відізвався другий поліцай: „Дай му спокуй, єму і так недужо сєн належи!" Відтак звернувся до моєї 60-літньої сестри і, вдаривши її кольбою у груди, закричав: „Ідзь, стара курво, до стожкув!" На це ввійшли до хати столяр Ян Урбанський і заступник війта Тимко Гуменюк. Діставши по два удари кольбою, мусіли вони разом з дітьми й моєю сестрою розкидати стіжки до спідньої верстви.

Тимчасом до хати приходили що-раз інші поліцаї й довершували знищення. Я, скатований і попарений, перележав під купою начиння коло 3 годин. Страшний протяг, що повстав наслідком вибиття всіх вікон при відчинених дверях, пронизував мене. Поліцаї почали бенкет: виносили з пивниці вино й випили 34 фляшки. Підчас пиятики один поліцай застромив на баґнет мою родинну памятку, фотоґрафію моєї бл. п. дружини, і так носив її по хаті. Сплюндрувавши хату нечуваним способом і розкинувши стіжки, забрали около 50 кл. уламків старих металевих річей, що були призначені на доплату до ціни купна церковних дзвонів, кажучи: „Маце досиць дзвонув. Бендзеце зенбамі дзвоніць!" Наостанку розвалили піч у канцелярії парохіяльного уряду й виїхали з села.

Першу поміч подали мені мої діти й сестра, опісля вбіг на хвилю син піднаємця фільварку, Лев Войцеховський, Єлисавета Масляк, Ванда Рижевська, Ян Урбанський, Тимко Гуменюк — усі з Богатковець. Другого дня був у мене інжинір меліораційного бюра у Львові, Богданський.

Що поліція забрала біжутерію моєї дружини, може посвідчити Ян Урбанський і Евгенія Дуркало з Богатковець. По лікаря не було кого післати, бо всі боялися. Аж другого дня приїхав зі Струсова д-р Родіон Сліпий, який опісля сам до мене кілька разів приїздив. Свідоцтва лікарського не хоче мені дати, бо боїться стратити посаду. Перших шість днів по побиттю лежав я в тяжкій боротьбі зі смертю. Правда, д-р Сліпий запевнив мене, що міцна будова кістяка і здорові груди дають підставу надіятись на видужання, але видко сам в це не вірив, бо другої днини питався, чи я ще живу. Не дивно, що пішла чутка про мою смерть. Рознесли її місцеві кольоністи.

На жаль, мушу сказати, що смерть булаб мені лекша ніж мої страшні муки, які перебув я тяжко хорий протягом повних три місяці. На плечах, поколених і попарених, відкрилися болючі рани. Страшні спомини нечуваної зневаги мене, як старшої людини, а зокрема як священика, мучать мене донині, а хто їх не переживав, поняття не має про те страшне почуття упокорення. Смерть супроти цього ніщо. До фізичних і моральних терпінь долучилося почуття безвихідної матеріяльної руїни. В хаті вітер свище. Вікна побиті, рами віконні поломані, 16 подушок порізаних. Уся обстанова поломана: ліжка, канапа, шафи, нова машина до шиття розбита в кусні. Лямпи, все столове й кухонне начиння побите. 2 парі чобіт, одіж, нове убрання — покраяно; навіть полотно, призначене на білизну, порізано. Образи подерті баґнетами. Два стінні годинники і 2 металеві кишенькові розбиті. Один із тих годинників мав уже 130 літ. Перебув пять воєн, з них і мексиканську, і все був цілий, аж тепер, у час „спокою", розбили його на кусні. Усі запаси на зиму: конфітури, 2½ копи яєць, побили, вимішали з просом, а на верха вилляли мариновані гриби.

Знищили також ціле канцелярійне уладження, всі урядові і приватні папери, окрім метрик. Перемішали всі папери зі склом і пірям та полили овочевими соками. Музичні інструменти: цитру, ґітару і позичений ґрамофон — ціною 75 дол. ам. — розбили на кусні й викинули крізь вікно. Навіть св. хреста не пощадили. Скинули його на землю й поломали разом зі срібними ліхтариками. **Забрали поліцаї з собою: З біжутерії:** золотий ланцюжок дамський, чоловічий золотий ланцюжок з девізкою Матері Божої, золотий дамський годинник, 5 перстенів з діямантами й рубінами, золоту чоловічу обручку з написом в середині Н. Н. 1907, дві парі золотих заушниць, 2 браслетки золоті, 2 брошки, золотий австрійський дукат з 1800. р. і золотий хрестик з коралем. **З канцелярійного приладдя взяли:** золоте перо за 15 зл., олівець Койнор; далі, запальничку, тютюн, паперці, кілька метрів полотна на колірові сорочки, одні скроєні підштанці й нову чорну священичу камізельку.

Розкинені стіжки загнили, збіжа затухло. Від зіпсованої паші згинула мені молочна корова, а від стухлого зерна вигинула вся домашня птиця. Знищено збіжа мені на 75%.

Радять мені списати шкоду й подати скаргу. Кого і до кого скаржити? Робити донесення до поліції на тую саму поліцію... до влади на її представників?... Зневірений у справедливість, змучений, зденервований, з поломаною кісткою у правій руці, не маю сили навіть провірювати і списувати всю шкоду. Краще смерть, як таке життя, з тим упокоренням і зневагою.

В ночі зриваюся від морального болю, що мене так збили й здоптали мою людську гідність. А тут діти незабезпечені. Зруйнований матеріяльно мусів я забрати їх зі школи. Маю їх троє: найстарша дочка Марія, уроджена 1912 року, учениця V. курсу учит. семінарії; син Володимир, ур. 1914. р., уч. IV. кл. ґімназії; дочка Іванна, ур. 1919. р., уч. II. кл. ґімн.

о. Е. Мандзій,
гр.-кат. парох в Богатківцях, повіт Підгайці.

— Мої твори, — чванився якийсь зарозумілець — читатимуть люди ще навіть, як Шевченка й Франка вже давно забудуть.

— Певно! — відповів йому товариш — одначе не скорше!

Проф. Вол. Тимошенко.

УКРАЇНА І РОСІЯ
В ЇХ ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИНАХ.*)

(3)

Коли брати на увагу ту частину Донецького басейну, що лежить в межах був. Харківської та Катеринославської губерній, залишаючи поза межами антрацитові райони в межах Донецької області, то тоді вивіз донецького вугілля поза межі України навіть цілковито балянсувався привозом антрациту в українські межі з Донецької області. Приведені в тексті розрахунки мають на увазі Донецький басейн в цілому.

Північно-західня Росія та Прибалтицькі райони, в нормальних умовах не вживали донецького вугілля, бо він не видержував там конкуренції з привозним вугіллям з Англії та Німеччини. Навіть в центральному промисловому районі Росії донецький вугіль зустрічав конкуренцію з боку других видів палива: з боку нафтового палива, що мало дешевий водяний транспорт з Кавказу по системі Волги, з боку місцевого підмосковного вугілля та з боку торфу і дров.

Політика сучасного совітського уряду направлена на електрифікацією і використування для цього торфяників і водної енергії ще більше звільняє центральний промисловий район в його залежности від донецького палива.

В протилежність до цього Україна має в донецькому вугіллі лише єдине джерело енергії: Україна бідна в більшій частині своєї території і лісами і торфяниками, і не має такого доброго сполучення з нафтовими районами, як центральна Росія по системі Волги. З огляду на це, зрозуміла річ, що і раніше значніша частина донецького палива не виходила поза межі України. Вже сама укр. металюрґія забирала одну-трету частину донецького вугілля, а крім того велику частину його забирали українські залізниці та інша промисловість. В будучині, з індустріялізацією України, ця потреба в донецькому паливі ще буде зростати і завше значно більша частина донецького палива споживатиметься на Україні. Вивіз же частини вугілля в сумежні райони інших країн є нормальним явищем для більшости країн, добре забезпечених вугіллям. Перед війною Німеччина вивозила за свої межі біля ¼ своєї здобичі вугілля, а Англія — одну-трету. Україна давала поза свої межі також не більшу частину своєї вугляної продукції як названі держави. Очевидно і дальше знаходитиме натуральний збут для свого вугілля в сумежних районах Росії.

З другого боку Росія хоч і бідна мінеральним паливом в европейській частині, може розвинути експльоатацію своїх величезних вугільних богацтв в західному Сибірі. Туди на Урал, очевидно, чим дальше, тим більше буде переноситися центр ваги тяжкої індустрії Росії. Наскількиж Заволжжя та західний Сибір є також богатшими сільсько-господарськими районами Росії, економічний центр ваги Росії мусить переноситися з часом туди. Лише легка промисловість, що не вимагає багато палива, має існувати і розвиватися в московському промисловому районі, а ця промисловість завше знайде собі потрібне паливо чи Донецького басейну, чи місцеве паливо, чи буде підвозити нафтове паливо по системі Волги.

Московський та петербурський промислові центри будуть центрами легкої промисловости (текстильної, одягової, почасти механічної, електричної) та центром торговлі. Як, наприклад, східні стейти в Злучених Державах (Нова Англія, Ню Йорк) зробилися центром торговлі для цілої Північно-Американської Федерації. Важкаж промисловість чим далі, тим більше пересунулася в західні стейти.

В звязку з питанням про камяно-вугільну промисловість треба розглядати і питання про залізну промисловість.

Донецький камяно-вугільний басейн і південна українська залізна промисловість, що розвинулася на донецькому вугіллі та українській криворіжській залізній руді, розглядається часто не як українська промисловість, а як загально-російська. Твердять, що без української залізної промисловости неможливий нормальний господарчий розвиток Росії. З другогож боку, що українська залізна промисловість не може розвинутись без великого російського ринку для заліза.

І тут підставою для цього твердження є той факт, що перед війною та і підчас війни українська металюрґія давала біля три-четверті продукції чавуну цілої російської імперії. Дійсно, починаючи з 80-тьох років минулого століття українська залізна промисловість виросла дуже швидко і в значній мірі на рахунок російського ринку. Вона випередила продукцію Уралю та Польщі і висунулась на перше місце в цілій імперії. Але чи є підстава рахувати, що таке положення не є тимчасовим? Причини швидкого розвитку металюрґії України полягали в тому, що на Україні в порівнюючи близькому віддаленню один від другого знаходиться і найліпший коксовий вугіль, і дуже багата залізом руда (в Кривому Розі). Розвиток залізної промисловости Уралю, що є одним з старіших районів залізної продукції і в XVIII століттю постачав залізом не лише Росію, але й експортував залізо в західну Европу, зустрів затруднення в забезпечені металюрґії коксом. Ураль не продукує камяного вугілля, що моглоб давати кокс. Колиб проблєма коксу була розвязана на Уралі, то його залізорудні багацтва моглиб служити підставою значно більшої залізної промисловости, ніж та, яка там існує тепер. В останні часи намічається розвязання цього питання шляхом забезпечення Уралю коксом з Кузнецького басейну в західньому Сибірі, де знаходяться величезні поклади чудового коксового вугілля. Правда, віддалення Кузнецького басейну від залізно-рудних районів Уралю (1,800 клм.) дуже велике. Але збудування спеціяльної залізничої понад-магістралі та зєднання водним шляхом басейну Волги та Оби (що технічно вже розвідано і визнано цілком можливим) може розвязати це питання.

Але навіть тепер у радянській Росії при плянуванні будування нових металюрґічних заводів фахівці дискутують проблєму, де найвигідніше будувати нові заводи: чи на Уралі, чи на кузнецькому коксі, чи на Україні. І дехто твердить, що навіть при сучасних невигідних умовах транспорту можна дешевше продукувати чавун на Уралі. Окрім того в самому Кузнецькому басейні в західному Сибірі є значні поклади доброї залізної руди і з перенесенням економічного центру ваги Росії на Схід, там мусить вирости ще один центр залізної промисловости Росії.

Міжтим українська залізна промисловість добре забезпечена камінним вугіллям має досить вузьку базу залізно-рудну. Правда, криворіжська руда одна з кращих в світі. Але запаси гарної руди в Кривому Розі не дуже великі (вони оцінювались перед війною на 213 міліонів. тон. Тепер нові підрахунки оцінюють їх трохи вище — на 237 міліонів тон), і колиб здобування залізної руди йшло навіть тим темпом як в останні роки перед війною, то і тоді кращі криворіжські руди булиб вичерпані за 30—40 років.

Правда, для української металюрґії є можливість користуватися ще другим залізно-рудним районом — Керченським на Кримському півострові. Але хоч загальні запаси руди в ньому рахуються більшими, ніж в Кривому Розі, — якість їх значно гірша (з відсотком заліза біля 40%).

При таких умовах булоб з народогосподарчого погляду недоцільно розвивати українську залізну промисловість так, щоби вона забезпечувала залізом цілу Росію. Тоді дуже швидко залізні багацтва України булиб вичерпані і перед самою Україною сталоб питання про власне забезпечення залізом і про екзистенцію її металюрґічної промисловости, який був за останні 10—20 років перед війною, а саме продукція сировини (залізної руди) та півфабрикату (чавуну) забезпечення цілої Росії і слабий розвиток переробляючої залізної промисловости, а що не задовольняла навіть потреб України, не можна визнати доцільним і в інтересах народнього господарства України. А що це було так, можна бачити з того, що з загальної імперської продукції Україна давала від три-четверті до чотири-пяті цілої добичі залізної руди, від дві-треті до три-четверті чавуну і лише трохи більше половини готового заліза і сталі (55%). Чим на вищу стадію переходимо, тим менша участь була України.

Український металюрґічний вивіз складався головно з сировини (залізної руди), півфабрикату (головно чавуну, а також сталі) та найпростіших виробів (як рельси, швелери, сортове залізо і т. п.). Уже такі вироби як дріт, цвяхи, залізний струмент та посуд, не кажучи вже про машини, Україна більше ввозила ніж вивозила. Український чавун ішов до московського промислового району (разом з вугіллям) та до Польщі (разом з залізною рудою), щоб відтіля повертатися готовим виробом.

Таким чином завданням української залізної промисловости не є форсування продукції півфабрикату, а розвинення переробляючої залізної промисловости. Тоді лишки півфабрикату для вивозу поза межі України булиб не такі великі.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

А КАЖУТЬ, ЩО БОЛЬШЕВИКИ ПРОТИ ЦЕРКВИ.

Газета „Шикаго Дейлі Трібюн" з 22. квітня подає, що большевики звертались до митрополита Шептицького, щоби він прихилися до їх акції в Галичині. За це вони обіцяли митрополитови, що на Великій Україні вони не будуть переслідувати греко - католицької церкви. Митрополит таких союзників вигнав і навіть не дав комуністичному післанцеви своєї руки поцілувати.

Це так обурило большевиків, що вони й досі не можуть забути „нечемного поведення з ними Владики" й тому разом з Поляками з особливою лютью нападають на нього. Українська молодь за таку комуністичну „побожність" повибивала вікна в радянському консуляті у Львові, а большевики кричали, що це українські фашисти за комуністичну революційність бють вікна в їх представництві.

Ах, виходить, що не за революційність, а за надмірну „побожність", яку зрозуміли Українці як комуністичну провокацію. Можливо, що скоро довідаємося від якогонебудь кореспондента, що большевики заручилися підтримкою римо-католицького єпископа в своїй діяльности проти Українців. А коли ще ні, то вже давно треба було їм звернутися до нього з таким предложенням, яке вони робили митрополитові Шептицькому.

Напевно малиб більший успіх, бо їх діяльність проти Українців є спільна з діяльністю того архиєпископа та римо-католицьких ксьондзів у Галичині.

ГІСТЕРІЯ КЕРЕНСЬКОГО.

Бувший російський невдалий диктатор і „спаситель атечества раднова" А. Керенський в одним з останніх чисел своєї газети „Дні" напав на Пілсудського за те, що Пілсудський піддержує диктатора Сталіна, а не майбутніх диктаторів „єдиної й неділимої" Росії. Керенському особливо не подобається те, що „Пілсудський хоче поділити Росію й утворити навколо Московщини незалежні національні держави".

Що Пілсудський піддержує Сталіна, це правда, бо вони обидва одного поля ягоди. Обидва з революціонерів зробилися великодержавниками й патріотами „свого атечества". Грузин Сталін, — „атечества Російського", а Литвин Пілсудський, — „ойчизни Польскі". Обидва хочуть коштом чужих земель, а передусім українських та білоруських, задовольнити великодержавні прагнення московського та польського імперіялізму.

Керенський властиво сердиться на Пілсудського за те, що він „ісконния русскія земли" Україну та Білорусь хоче прилучити до Польщі, а між тим на них претендує сама Москва. Керенський вірить, що коли не Сталін, а він або Мілюков були в Москві, то українські й інші „інородці" тоді ще ліпше пізнали московську „кузькину мать", про яку навіть не сниться їм.

Охоче віримо Керенському, але сумніваємося, що він посварить приятелів Сталіна та Пілсудського. Занадто вони рідні й подібні один до другого.

КОМУНІСТИЧНІ ГОЛОВОТЯПИ „ХАЗЯЇНУЮТЬ".

Харківський „Комуніст" подає, що в Мелітопольському районі на Україні в одному колективному господарстві на 7,200 штук худоби згинуло 1,175. Для втіхи газета додає: „Що правда, частину дорізала, але чи так, чи сяк, а понад 1,000 штук пропало". Далі газета говорить, що й та худоба, котра ще там залишилася, не забезпечена кормом, а тому засуджена на загибіль.

А ось, що говорить таж газета про українські залізоруднї майни на Криворіжжу: „Президія й колегія констатують важке становище рудень Криворіжжа, як наслідок їхньої технічної відсталости й зриву пляну реконструкції їх... **Технічне становище рудень являє серіозну загрозу розвиткові залізорудної промисловости й південної металюргії**". (Підкреслення „Комуніста". — Ред.)

Це називається в комуністичній мові „успіхи пятилітки"! Так пишуть московські комуністичні скрипопери в московських газетах, що видаються „українізованою мовою.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„УКРАЇНІ НОНДУМ СУНТ МАТУРІ АД РЕГЕНДУМ".

„Українці ще не дозріли, щоби правити собою", — вписує нам український єпископ Хомишин, а щоби додати цьому ще більшого значіння, передає це по латині, та ще покликується на якогось римського монсіньора.

Не знаю, чи знайдеться ще який Українець, котрий відважиєся би на таку погубну роботу, яка зветься в еп. Хомишина розумною „політикою".

І не знаю, чи хто другий завдав тепер українському народови більшої кривди і більшого сорому, як завдав його нам — український єпископ.

Во чогож нам нарікати на аліянтів, Раду Амбасадорів чи кого там, що відмовили нам права на самостійність, що дозволили на окупацію наших земель? Адже сам князь церкви, сам український владика, каже, що ми не є зрілі до власної держави.

Найбільший ворог не міг нам більше пошкодити, як пошкодив нам наш єпископ. Це нічого, що, ми знаємо, хто є еп. Хомишин, що він уже доволі наробив нам клопоту з целібатами, календарями і своєю страшною нетолеранцією; але все таки його мають за українського єпископа й його голос вороги використають як голос великого українського авторитету.

І не забракне й своїх Юдів, котрі будуть підшукувати масненькі слова в листі еп. Хомишина, які самі собою слушні, й котрі, щоби оправдати єпископа, покликуватимуться на гостру критику, з якою еп. Хомишин звернувся до польської влади і польської суспільности. Але кому та критика потрібна? Поляки її не хочуть знати, навіть її не передруковують. А ми чейже знаємо, хто є Поляки. Нам чейже не треба писати про Поляків!

Звороти проти Поляків можуть хіба тільки збаламутити мало свідомих наших людей, які готові звернути більшу увагу на те, що виписав еп. Хомишин проти Поляків, щоби тим закрити ті страшні злочини, які поповнив еп. Хомишин супроти українського народа, коли назвав його нездібним до своєї держави і радить йому старатися зробити Польщу сильною державою.

Я не розумію, як можна єпископови вчити нас бути льояльними супроти держави, яка катує навіть духовенство, яка толерує викидування костей з гробів наших борців, як це було в Поморянах, зборівського повіту, на Великдень 1930 року. Або ті так часті зрізування хрестів з стрілецьких могил хіба можуть примирити нас з ляцькими дикунами і зробити нас льояльними супроти їх варварської держави?

Кара Божа не завалила нашої держави. Ні, бо наші військa мусіли цофатися, як би мусіла цофатися всяка інша армія, бо ми були окружені з усіх боків, а помочі не було нізвідки.

Божому Провидінню хіба треба завдячувати те, що ми видержуємо ляцьке пекло, яке звалилося на наші землі, що мимо страшного гнету розвиваються наші кооперативи, що бідні й знищені удержуємо Рідну Школу, своїх інвалідів та розбудовуємо наше життя під кождим оглядом. Який інший нарід виявзувався би краще з своїх завдань, живучи в таких, як ми, обставинах?

Пастирський Лист еп. Хомишина не має ніякого для нас значіння. Тельки виродок, або засліплений релігійний фанатик, може оправдувати його зміст і пропагувати еп. Хомишином політичну лінію. Бо ми ніколи не сміємо бути льояльними для злодія, який вкрався до нашої комори. Бо коли би толерували ми такого злодія, то тимсамим обороняли би свої неправди. А це є проти божих і людських законів.

Іван Пасічник,
Ірвінгтон, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Прощання професора М. Біржишки.

Заходами Товариства Витовта Великого, яке тепер перемінило своє імя на „Товариство Освобождення Вильна" влаштувано прощальний литовсько-український бенкет в честь Шановного Гостя з Литви, професора М. Біржишки.

Бенкет відбувся в прекрасній балевій галі готелю „Астор", в четвер, дня 22. квітня, на передодні відізду проф. Біршишки на Литву.

На бенкет прибули представники литовських громад з ріжних місцевостей. Литовський міліонер Орліс прибув на бенкет літаком аж з Шикага.

Між офіціяльними литовськими представниками видно було литовського посла з Вашінгтону, ексцеленцію Б. К. Балутіса, а далі нюйорського литовського генерального консуля і його заступника та литовського консуля з Шикаго.

Було теж богато литовського священства, а між ними о. Пакальніс, краснорічивий парох з Бруклина, котрий заступав Товариство литовських римо-кат. священиків в Америці, будучи председателем цього товариства.

Були теж редактори литовських газет, литовські легіонери і представниці литовського жіноцтва.

Були заступлені й американські Жиди, котрі походять з Литви.

З українського боку були заступлені: У. Н. Союз, Свобода, Обєднання, Нюйорський український Центральний Комітет і українське жіноцтво.

Головою Комітету свята й тостмейстром був о. Сімонайтіс, литовський парох і народний діяч з Елизабетпорту. З тої самої місцевости прибув ще на свято й займався його влаштованням литовський композитор Йосиф Жилевічус, секретар Товариства Витовта.

Бенкет зачався відспіванням литовського й американського гимнів.

Підчас вечері дві пані-Ли-Литовки проспівали кілька литовських пісень, як і арії з опер, а шкільні діти з Елизабетпорту співали народні литовки проспівали кілька липроф. Біржишці віршами побажання щасливої дороги. Найменша дівчинка вручила ще Шановному Гостеви велику китицю чудових червоних рож. Потім відчитано цілий ряд привітних телеґрам, які наспіли з ріжних міст Америки. Тостмейстер о. Сімонайтіс виголосив гарну довшу бесіду, в якій виказав заслуги проф. Біржики на полі науковім і політичнім.

А. Стрімайтіс, литовський журналіст, зложив привіт від імени Комітету й обговорив діяльність проф. Біржишки між Литовцями в Америці.

На тусаму тему говорив ще адвокат Брахуліс з Шикаго.

Д-р Мишуга попрощав проф. Біржишку від Українців. Подякував Шановному Гостеви за його щире відношення до визвольних змагань українського народу, а далі обговорив концепцію спілки народів, котрі мешкають між Балтиком і Чорним морем, себто ідею федерації України, Литви і Білорусі.

Потім обговорив мартирольоґію українського й литовського народів під Польщею, судьбу Львова й Вильна, а закінчив бесіду запевненням, що коли Львів стане вільним українським містом, то тоді цілком певно освободиться і Вильно й стане дійною столицею шляхотної литовської держави.

о. Пакальніс з Бруклина підчеркнув, що проф. Біржишка зацікавив тутешніх Литовців українською ідеєю і виказав користи, які може мати Литва, коли український нарід буде самостійним і державним. В той спосіб проф. Біржишка доконав тут великого діла, бо зблизив американських Литовців з американськими Українцями.

Посол Б. К. Балютіс порівнав проф. Біржишку з латинським полководцем Цезарем, який доніс римському сенатови про свої успіхи трома короткими словами: Вені, віді, віці. Так і проф. Біржишка, говорив посол, може сказати про свій побут в Америці: Прибув, побачив, побідив. Тільки є одна ріжниця між римським полководцем і професором Біржишкою: римський полководець вертав до рідного краю в пурпурах і золоті, а проф. Біржишка вертає з порожніми кишенями.

Посол Балютіс говорив далі про те, що Литовці співали ввесь час і в Америці, що вони без Вильна не можуть жити, а тепер з того співу похрипли. Тепер прибув проф. Біржишка й трохи підлічив їх горла й вони цілком певно зачнуть тепер знову живішу акцію в справі освободження Вильна зпід польської окупації.

Проф. Біржишка, говорив посол далі, зеднав собі серця усіх. Католики враз з соціялістами стали тепер разом до спільної боротьби за національну справу. Проф. Біржишка здобув таку симпатію, що коли би він тепер не вибирався на Литву, а в дальшу дорогу, оттак на лоно Авраама, то навіть плакав би за ним погребник, як би був Литовцем. Отак жартовливо закінчив посол свою гарну промову.

Вкінці забрав слово Шановний Гість, котрий почував себе дуже зворушеним. Він висказав своє велике счудовання, що хоч він стільки поробив помилок і стільки помилок роблять на Литві, а тут в Америці тутешні Литовці ставляться до усіх тих помилок так поблажливо, що навіть не хочуть за них говорити, щоби його не дразнити.

Він підчеркнув, що американські Литовці шукали в ньому тільки доброго, а на зле не звертали уваги. Далі заявив проф. Біржкшка, що він мав цілком хибне поняття про Америку й американських Литовців, та що в краю їх не розуміють. І тому проф Біржишка ставить собі тепер завданням зближити Литву до американських Литовців. Американські Литовці, говорив гість, вже зробили богато для литовської справи і він певний, що положать ще не одну заслугу для великої справи визволення Вильна.

Проф. Біржишка підніс ще й те, що тут в Америці Литовці є активними на ріжних ділянках і тої активности та підприємчивости треба в старім краю, щоби усунути пасивізм, який є великою перешкодою у розвою нації.

Але, говорив проф. Біржишка, як би ми не любили Литву, мусимо памятати, що Литва є малою державою, та що вона не може стати сильною без сильних і добрих союзників. Таким щирим другом і союзником може бути великий український нарід. І тому, говорив проф. Біржишка, треба докладати усіх сил і тут в Америці, щоби зблизити тутешніх Литовців з тутешніми Українцями.

При кінці справлено проф. Біржишці сердечну овацію. По відспіванню литовського гимну розпочалася забава, яка затягнулася до 3. години рано.

Присутний.

ПОДЯКИ

Текля Коцятин складає щиру подяку У. Н. Союзови й всім головним урядникам за виплачення їй $1000 посмертної допомоги по моїм мужу Михайлі Коцятин.

Текля Коцятин,
Сиракюз, Н. Й.

—o—

Ми доручили чек на $1000 вдові по блаженній памяти Василю Байді. Вдова Марія Байда складає щиру подяку Батькови Союзови за скоре виплачення посмертного. Рівнож дякую урядникам і членам Бр. Св. Тройці, від. 320 У. Н. Союза, за численну участь при похороні.

Марія Байда,
Балтимор, Мд.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(3)

З черги наступив звіт гол. рекордового секретаря, Івана Каштанюка:

Звіт головного рекордового секретаря.

Впов. Пані і Панове, Головні Урядники У. Н. Союза.

Безробіття, індустріяльна і фінансова криза, що мали місце в 1930 році, не могли пройти безслідно і над нашою організацією, бо вона складається якраз з того елементу, що в таких обставинах найбільше мусить терпіти.

Тому хай нікого не дивує, що хоч я виказую, що рух членів під деяким оглядом був більший ніж попереднього року, то начного прибутку в членах виказати не можу, а вдоволюю тим, що не мушу виказувати значнішої втратиубутку.

Безробіття і зубожіння членів, говорячи загально, довели наших членів до частішого переношення з місця на місце, з відділу до відділу, а також до кількакратного відступлювання і повороту, залежно від заробітків і можности вдержання членства з огляду на оплати членських вкладок. Є багато випадків, що один і той сам член, або і вся його родина бували кількома наворотами суспендовані, а відтак принимані наново. Кождий такий рух мусіла головна канцелярія рекордувати і тому число суспендованих мусить виказуватися більше, ніж у дійсности членів відпало, бо в цім числі є виказані і ті, що були суспендовані кількома наворотами та мимо того членами остаються надалі. Назагал можна ствердити, що дійсний убуток в членах, так як і прибуток, був менше-більше нормальний, себто так, як і попередних роках.

Щодо прибутку то його жерело походить звідси, що, без огляду на обставини, діти в молодечім департаменті ростуть і доходять повнолітности, тай переходять у ряди членів повнолітних, а їх місце в молодечім департаменті займають нові, які також, без огляду на обставини, мусять родитися тай обезпечення потребують.

В тій тяжкій атмосфері безробіття запримічується більше відчуття потреби обезпечення і тому, хто лиш може, той вступає до орґанізації; а старі члени з останнього стягаються, щоби лиш у членстві вдержатися. Не чути дорікань орґанізаторам: „по що — мовляв — платити до Союза, коли гроші в своїй кишені ліпші". Не слідно також легковажних занедбань учащати реґулярно на мітінґи і легковажного наражування на суспендації задля неплачення вкладок.

Хто в ті часи наражується на суспендацію і втрату членства, а з ним і обезпечення, той дійсно не всилі вкладок оплачувати; а в багатьох випадках вичерпав увесь кредит, який мав у своїм відділі.

Тут треба згадати, що з головної канцелярії робиться все, що тільки можливе, щоби під тим оглядом помогти членам. Та поміч полягає на тім, що вливається на відділи, щоби допомогали кредитом, з якого то приводу є богато переписки. Дальше, приймається наново по означенім статутом реченци з запорукою відділових урядів. Робиться все, крім звільнення від вкладок або кредитування належитостей до головної каси, бо це є неможливе. Асекураційний закон говорить, що до обезпечення тільки той може мати право, хто його згори заплатив, і тому, колиб головна канцелярія кредитувала вкладки, то це закона не змінить і не дасть обезпечення тому, хто його не заплатив. Розуміється, що це відноситься тільки до старого роду обезпечення, бо в нових родах члени набувають ріжні і чимраз більші привілеї, між якими є й такий, що дає обезпечення навіть тоді, коли вкладки перестається платити. І тут у теперішню хвилю найліпше показується факт, що старий рід є дешевший, але нові роди обезпечення без порівнання ліпші. На цю тему я опісля скажу дещо більше, а тут лише зазначу, що наші приятелі, „майстри від верчення з середини", хоч дуже добре розуміють, що в старім роді обезпечення, поза „посмертну" запомогу, нічого не обіцювалося і нічого дати не можна, тай що в тім роді члени на ніщо більше не платять, отже і прав не мають, використовують ситуацію і агітують проти Союза, вдаючи приятелів тих, що не можуть вкладок платити. Мовляв, члени зубожіли, а в Союзі є міліони. Якби не пани з головної екзекутиви, то за переведенням однісенької коротенької ухвали можна би всім допомогти, цілий Союз розібрати. Дарма, що члени, вступаючи до Союза, знали, що платитимуть менші вкладки, які тільки посмертні виплати покрити зможуть. Дарма, що тих два і пів міліона, які їм жити не дають, то дуже мало в порівнанню до зобовязання супроти посмертних виплат для тих же членів на суму вдесятеро більшу. Дарма, що члени в старім роді на таку скрутну хвилю тут нічого не зложили і Союз не має на це зложеного фонду. Дарма, що з посмертного фонду можна виплатити аж по смерти. Дарма, що в Союзі є нові роди, в яких можна зложити собі поміч і на таку ситуацію, тай претенсії можуть мати тільки ті, що на це платили.

(Далі буде).

Старий Яків Гольдштаб, що прийшов сліпцем на світ, пє склянку молока.

— Коби я бодай знав, — каже він до приятеля — як молоко виглядає.

— Молоко біле! — пояснює йому приятель.

— Мендель, таж я не бачу! Що то значить „біле"?

— Білий... ну... білий... скажімо: білий є лебідь!

— А як виглядає лебідь?

— Лебідь то птах із кривою шиєю!

— Що то значить „кривий", Мендель?

— Кривий... кривий... чекай: візьми мене осьтут за руку! Коли я зігну руку — чуєш, о! — то вона тепер крива!

— Дякую тобі, Мендель! Тепер уже знаю, як виглядає молоко!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

СЕЙР, ПА.

Збірка на Народний Дім у Сяноку.

На хрестинах у Василя Бабія громадянин Андрій Багнюк згадав про Рідний Край і попросив гостий, щоб зложили жертву на Народний Дім у просив гостей, щоб зложили Стадник 5 дол.; А Багнюк, С. Бубняк, В. Тщилюк,, В. Бабій, М. Бабій і Т. Баль по 1 дол.; дрібними 2 дол. 20 цнт. Разом 13 дол. 20 цнт. Гроші вислано до Сянока через Обєднання.

Теодор Баль.

—o—

БАЛТИМОР, МД.

На Рідну школу.

Дня 15 березня с. р. заходом аматорського кружка при української гр.-кат. парохії відограно представлення „Арендар".

Підчас вистави місцевий парох о. М. Колтуцький візвав зібраних до збірки на Рідну Школу в старім краю. Збірка принесла $19.70, які висилаю через Обєднання на призначену ціль.

Григорій Шулька.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Збірка Жіночої Громади.

Пертамбойська Жіноча Громада улаштувала представлення 22 лютого. Виставлено було „Наталку Полтавку". Дохід з нього принзачено на такі краєві цили: на боевий фонд 10 дол.; на Рідну Школу 5 дол.; на ліки скатованим Ляхами 5 дол.

Сестрицтво Непорочного Зачатіє видало з каси на ліки скатованих Ляхами 5 дол. Разом 25 дол., які вислано до краю через Обєднання.

Григорій Маслій,
секр. Горожанського Клюбу.

—o—

МЕНВИЛ, Р. АЙ.

Коляда на боевий фонд.

Колядували: Ю. Ясінчук, М. Савка, М. Собецький, П. Гричух, М. Клюван. Хоч у нашій громаді безробіття, та ми не забули за свій край.

Жертвували: Ю. Ясінчук, П. Шевчук, Л. Стадник, П. Кулик, Д. Тарасюк, Т. Заходнік, І. Топоровський, М. Шевчук, Т. Пригарський, М. Шпак, І. Мохнацький; С. Шевчук, І. Маленчук, М. Кармазин, С. Стойка, С. Сорокатий по 1 дол.; П. Казан, Й. Собецький, М. Савка, М. Кльован, П. Тиняк, М. Собецький, М. Крамарчук, М. Сулима, В. Галас, П. Гричух, А. Козак, І. Ткач, П. Павлишин; Ю. Бурак, Марія Ламака, М. Якимчук, Анастасія Шевчук, М. Свірський, М. Черкас, М. Тутай, І. Задорожний, П. Черкас, І. Чайковський, М. Лотоцький, Г. Кулинич, А. Пропович по 50 цнт.; М. Шпак 35 цнт.; Катерина Сирко, Д. Субтельний, Явдоха Іжовська, Й. Викович, П. Сулима, С. Пахомський по 25 цнт.; М. Тиняк 15 цнт.

Разом 33 доляри, які вислано через Обєднання до Рідного Краю.

М. Савка.

—o—

ОБОРН, Н. Й.

Коляда на Рідний Край.

Колядою занялося тов. Запорожська Січ. Коляду призначено на боеву акцію. Колядували: Л. Золків, М. Грубий, Р. Г. Борода, С. Паньківський, З. Куречка, В. Борачок, Ю. Мричко й Р. Малеса.

Коляду зложили: Тов. Запорожська Січ, З. Куречка (на Просвіту) і О. Олійник по 2 дол.; З. Куречка, А. Штайзер, Д. Писарчик, о. А. Строцький, К. Богнер, С. Зановяк, І. Дранчак, І. Смарш, А. Рочій, І. Комарницький, М. Таньчак, Т. Кльоп, М. Ґловацький, Д. Правак, І. Христинич, Т. Олійник, О. Горбаль, М. Курій, Гр. Мулик, С. Мриґлуд, І. Гуменецький, М. Яхвак, Ф. Софінський, І. Коковський, М. Саврон, Т. Ждан, П. Періг, А. Желіховський, І. Голиборода, П. Ропокіс, І. Домніч, Р. Середа, А. Яриш, Ф. Пастух, М. Сухан, І. Базарник, С. Лепак (ст.), К. Спін, С. Дудич, Анна Дзибан, Й. Заяць і В. Гуменний по 1 дол.; Марія Кощак, Й. Пилипчак, А. Вільчинський, Д. Скомський, І. Віцентий, А. Біляк, І. Гульчанський, М. Вільчинський, Е. Саварин, Л. Муринка, Ева Стець, І. Муринка, М. Хомин, М. Лапай, І. Намісняк, Текля Шалак, М. Коваль, І. Питель, М. Тарбай, М. Охман, М. Фромил, Гр. Ґудзь, І. Баран, О. Сливка, А. Грамоґа, М. Фецик, М. Гулик, А. Джула, М. Кухта, Гр. Дунчак, М. Таньчак, В. Сидор, Д. Меслий, І. Митровка, Т. Дякунчак, Т. Балух, П. Крамар, М. Грубий, Марія Малиса (мама), І. Малиса, Пазя Торбай, Петрина Смуток, А. Германович, І. Тарбай, Ю. Волняк, П. Нирунський, І. Павлик, С. Лепак (мол.), І. Семеницький, О. Потрепка, С. Паньківський, Д. Федичканич, М. Смоляк, П. Семич, П. Шушка, І. Перун, П. Сливка, М. Лемко, Т. Бакалиць, Л. Зобків, Я. Смоляк, А. Шварик, І. Юрдиґа, Т. Каній, Д. Полянський, Д. Хомик, І. Король, В. Халанич, О. Хованець, В. Лучка, В. Бурачок, Гр. Орищин, Гр. Каганяк, А. Коханич, І. Ґудзиляк, Д. Намісняк, П. Намісняк, І. Мардзінський, С. Мардзінський, А. Шимеля, І. Дишевський, П. Іваніцький, Ю. Мричко по 50 ц.; Д. Свободян 35 ц.; І. Баранич і А. Грубий по 30 цнт.; Т. Іванечко, Ева Тарбай, М. Зазуляк, Й. Комарницький, І. Лепак, А. Бишкош, І. Костишин, Тацька Гук, Г. Кутошинець, В. Риштей, В. Базарник, П. Зобків, Т. Полиняк, М. Попівчак, І. Бакайса, І. Качуряк, Д. Радьо, П. Фалат, І. Хомик, Р. Мозола, М. Мацицко, Т. Дусятинський, В. Нусь, Т. Рудик, С. Лапай, Марія Рущак, Ю. Шкурат, С. Михайлечко, В. Мисливчук, Т. Кір, Гр. Олексів, Гр. Мельник, О. Фалат, І. Баран, І. Майкович, В. Яхвак, Анна Намісняк, П. Вальовський, П. Качмарчик по 25 цнт.; Д. Нищат 20 цнт.; А. Осавський 10 цнт.

Ковбасюк стрінув свого приятеля Чайку.

— Знаєш, я найшовся в дуже прикрім положенні. Мусиш мені позичити пять долярів.

На це Чайка здивовано й сумовито:

— Я хотів би мати на маєтку стільки, скільки меньше ти візьмеш!

Вейтер кличе до кухні: — Одна кава!

Кухарка: Чорна чи біла?

Вейтер: Все одно! Ця кава для сліпого!

ЖАРТИ.

Батько (бє неслухняного сина і сердитий приговорює): Будеш ти вже раз мене слухати, чи ні!? Чи я є твій батько, чи ні?!

Син (крізь сльози): Коли тато не знають, то відкіля я можу це знати?

—o—

Учитель: Шпачкевич, що то є канібалі?

Ученик: Я не знаю, прошу пана професора.

Учитель: Як то не знаєш? Призадумайся. Колиб ти, наприклад, зїв свого батька й маму, то чим би ти був тоді?

Ученик: Сиротою, прошу пана професора.

—o—

Вейтер хоче приподобатися гостеві й питається:

— Як смакував вам обід?

— Знаєте, пане вейтер, я вже їв ліпшу рибу!

— Ну, так, але не в нас!

Вона: Маєш, віддаю тобі обручку! Я чую, що ми не сотворені для себе!

Він: Так!? То ти любиш іншого?

Вона: Коли хочеш конче знати... то так.

Він: Ага! Скажи мені, як він називається?

Вона: Боже! Ти хочеш убити його!?

Він: Ні. Я хочу відпродати йому перстенець.

—o—

Необережність.

Він: Що ти видумуєш? Я присягав, що оженюся з тобою? І де воно нібито мало бути?

Вона: А в парку під тим великим дубом!

Він: Неправда, то була липа.

—o—

Господар дому вертається з офісу, а що не застав обіду на столі, кричить до кухні:

— Що то? Обід ще не скапарений?

Кухарка: А то що має значити? Пан як до мене говорять?!

Господар: Перепрошую, я думав, що то моя жінка!

—o—

Пізнав.

Листар: Приношу вам, пане, нині лист, одначе з чорною обвідкою.

Господар: Певно мій дідусь помер.

Листар: А звідки пан знають? Таж пан іще не відчинили коверти?

Господар: Та я пізнав його письмо!

—o—

Якийсь пан відвідав заведення для божевільних. Коли оглянув усе, спитав начального лікаря, що опроваджував його:

— А де вони пишуть, пане докторе?

— Що тут має хто писати?

— Та я мав на думці — спомини.

— Що теж вам прийшло до голови?

— Бо бачите, пане докторе, я чув учора, як один поважний критик сказав, що нині кожен ідіот пише свої спомини.

—o—

— Сотворення людини це винахід Бога. На жаль, Бог не опатентував того і тепер наслідує Бога кожен перший-ліпший дурень.

—o—

Нагробний напис.

Перед нагробником на жидівськім цвинтарі стоїть якийсь жид і читає такий напис: „Тут спочиває Моріц Кортішонер, славний купець і порядна людина".

Жид зітхнув і каже:

— То дивне! Такий невеличкий гріб, а похоронено в ньому аж трох людей.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(4)

Після поспішного відїзду Тарзана до Дувра лейді Ґрейстовк десять хвилин схвильовано ходила по кімнаті. В її голові панували думки сподіванок і страху. Інтуіція говорила їй, що її син і чоловік тепер знаходяться в великій небезпеці. Можливо, що той телефонічний виклик був лише підступом зі сторони Рокова.

Чим довше вона роздумувала, тим більше приходила до переконання, що Тарзан попався в сильце, яке розставив йому Роков. Лейді Ґрейстовк покликала свого шофера й покоївку та дала їм відповідні інструкції. За короткий час жіноча постать, закутана в чорне, підходила до того салуну, якого адресу дали її чоловікови.

—o—

Коли вони розпитували якусь дівчину в салуні, один моряк підслухав її. Цей моряк сказав, що він бачив двох людей, які їхали звідси до того пароплава, що стоїть на рейді. Лейді Ґрейстовк умовилася, що моряк за 10 фунтів стерлінгів відвезе її до того пароплаву. Скоро Джейні знайшлась на пароплаві, шукаючи свого сина та чоловіка.

—o—

Вона зазирала в кожду каюту, але нікого там не було. Джейні не чула, що машини корабля вже працювали. Коли вона заглянула в останню каюту, то почула з пітьми голос: „О, це щастя, таке щастя!" Вона з переляку голосно крикнула, але брудна рука вмить замкнула їй уста. Лейді Ґрейстовк опинилася в руках невідомої їй людини. Пароплав уже плив далеко від берега.

—o—